

■ З ІСТОРІЇ КООПЕРАЦІЇ

БОРИС МАРТОС: ПРО ДОСВІД МОДЕРАЦІЇ

Оскільки постать Бориса Мартоса дуже неординарна, його думки – важливі й актуальні для розвитку кооперативного руху в Україні, розпочинаємо друкувати виступи науковців на круглому столі у Полтавському університеті економіки і торгівлі, присвяченому 140-річчю з дня народження Бориса Мартоса.

Внесок Бориса Мартоса у популяризацію кооперативних знань, навряд чи можна переоцінити. Зокрема, його праця «Організація і ведення зібрань» актуальна й до тепер. Її написанню сприяло ґрунтовне вивчення автором літературних джерел та значний практичний досвід. Борис Миколайович брав активну участь у зібраннях кооперативних товариств, у роботі різних з'їздів, часто головував на пленарних засіданнях і майстерно модерував виступи та дискусії. А тому сьогодні його досвід, рекомендації нами у книзі «Організація і модерація зібрань в праці Бориса Мартоса» стане практично корисним для лідерів і звичайних працівників, членів різних товариств, асоціацій, спілок, об'єднань.

Б.Мартос застерігав, що дуже важливо, як відбувається саме зібрання: чи хаотично, без усякого ладу й порядку, чи навпаки, в повному порядку, так, щоб не псувалися нерви присутніх, щоб кожна думка могла бути висловлена, і щоб вона була почута всіма, щоб ухвали виносились не поспішно, а продумано. Дуже часто хаотичний перебіг зібрання, писав він, шкідливо впливає не тільки на нерви, а й на логіку учасників; тоді й ухвали можуть бути прийняті випадкові, що не задовольнятимуть більшості учасників, може навіть виявитись потім, що вони суперечать їх поглядам і бажанням.

«Модерація» – це метод для управління дискусією, що дозволяє робити щотижневі робочі зустрічі, стратегічні сесії та навіть мозкові штурми більш ефективними. Використовуючи інструменти модерації, можна спрямувати обговорення, більш якісно і результативно планувати та проводити корпоративні з'їзди, конференції, стратегічні, творчі або проблемні сесії. Модерація може забезпечити прорив у справах, думках та ідеях. Задача модератора, пропонує різні інструменти – допомогти групі. Саме про це курс лекцій, написаний Борисом Мартосом. Крім усього автор вміло виписує компетентності: ефективної комунікації, вмілої організації робочого часу, чіткої постановки завдань, прийняття конструктивних рішень, цілеспрямованого на результат – ті прикладні вміння та навички, які сьогодні затребувані фахівцями будь-якого рівня.

Тепер, в умовах демократії важлива роль належить зібранням (зборам) людей – працівникам і членам різних об'єднань, асоціацій, спілок, товариств, зокрема членам кооперативів з метою вироблення принципів діяльності, обговорення результатів праці чи заходів щодо подальшого розвитку організації. Беручи до уваги важливість правильного проведення зібрань, Б. Мартос, опираючись, зокрема на власний досвід проведення різних зібрань (зборів) нарад та з'їздів, а також керуючись змістом відповідних положень і регламентів, підготував курс лекцій під назвою «Організація і ведення зібрань». Б. Мартос вважав, за доцільне використовувати термін «зібрання». Але, писав він, «доводиться рахуватися і з тим, що й слово «збори» вже ввійшло в практику і вживається дуже широко».

Перше видання цього курсу лекцій було здійснено в 1925 р. і призначалося для студентів Української господарської академії в Подєбрдах. У 1947 р. праця перевидана Українським технічно-господарським інститутом (Регенбург-Берхтесгаден).

Світлана НЕСТУЛЯ,
кандидат історичних наук, доцент

P.S. Учасником круглого столу була презентована перевидана праця Б.Мартоса в ПУЕТ.

КООПЕРАТИВНА ДИНАСТІЯ

ЯБЛУКА ВІД ЯБЛУНИ ВІДКОТИЛИСЬ НЕДАЛЕКО: В КООПЕРАЦІЇ ПРАЦЮЄ ВСЯ РОДИНА ПЕТРУКІВ

РІВНЕНЩИНА У Млинівському районному споживчому товаристві працює справжня кооперативна династія. Голова цієї династії – Сергій Петрук, який із 1971 року трудиться товарознавцем райспоживтовариства, його дружина – Віра Дмитрівна – директор «Торгово-роздрібного підприємства», а донечка Тетяна – бухгалтер цієї ж організації. Також у споживчій кооперації Тернопільської області трудиться і молодша представниця династії Петруків – донька Інна.

Родина Петруків

Сергій Володимирович народився у селі Смордва, у родині звичайних колгоспників, де понад усе цінувалася праця. Привчали до роботи змалку і Сергія. Попри те, що багато допомагав батькам, хлопець встигав добре вчитися. До слова, однокласницею Сергія була – Лариса Циганюк. Сьогодні вона – голова правління Млинівського райспоживтовариства. Пані Людмила нам розповіла, що її колишній однокласник завжди добре знав математичні науки, був активним, допитливим, комунікабельним, мав гарне почуття гумору. Після школи вступив до кооперативного технікуму, який завжди славився високою якістю підготовки спеціалістів.

Сергій Петрук пригадує: поступав на бухгалтера, однак, через те, що не вистачило лише півбала, переписав заяву і пішов вчитися за спеціальністю – «Організація торгівлі». І хоч планам довелося зрадити, він не впавав у відчай, а наполегливо здобував знання, бо розумів, що лише вони стануть платформою його майбутньої кар'єри. І от, 1 квітня 1979 року (це вже 40 років тому!) він прийшов у систему Млинівського району. Спочатку трудився товарознавцем «Міськкооп-продторгу». Потім, після реформування зайняв цю ж посаду, але вже у «Торгово-роздрібному підприємстві». За ці роки каже, різне було, але щось тримало у кооперації. Можливо, бажання не підвести своїх колег, з якими пліч-о-пліч пройшов доволі непростий шлях? А, можливо, не хотів кидати на півдорозі справи, які розпочав і втілював. Сергій Петрук так і каже, що кидати все напризволяще і йти шукати іншого, це не його життєва філософія. Він дотримується досить простого принципу: якщо робота до снаги, якщо маєш плани, бачиш можливість їх втілити і перспективу – треба працювати. Сергій Володимирович своєю щоденною напруженою працею ніко-

ли не підводив тих, з ким працює. Радше навпаки, собі у збиток зробить, але інших не засмутить.

Нині основним обов'язком Сергія Володимировича є забезпечення торговельних закладів системи товарами. Саме він відповідає за своєчасність поставання, асортимент, він тримає під своїм контролем моніторинг цін, також слідкує, аби продавці вчасно та якісно сформували заявки, бо від цього залежить не лише успіх організації, а й його власний авторитет, яким він дуже дорожить.

Підтримкою Сергія Петрука завжди є його вірна дружина – Віра Дмитрівна, з якою у парі вже 36 років поспіль. Саме зі своєю вірною супутницею долали разом життєві й професійні труднощі. Вона завжди знала, як втішити чоловіка, допомогти порадою, мудрим словом.

Хіба знала вона, корінна галичанка, що непередбачувана доля приведе її у Млинівський район? Не знала, каже, і не думала. Але після закінчення Львівського кооперативного технікуму Віру направляють на роботу у «Міськкооп-продторг» Млинівської райспоживспілки. Саме тут познайомилася з майбутнім чоловіком. Спочатку працювала товарознавцем, потім заступником директора цієї організації, потім директором. Нині Віра Петрук очолює «Торгово-роздрібне підприємство». Каже, що із серпня 1979 року і до нині не уявляла жодного дня без кооперації. За ці роки була можливість вже й власний бізнес започаткувати, або ж знайти більш оплачувану роботу, але і її тримала кооперація... У такому ставленні до своєї роботи вони так схожі із чоловіком.

– У нашому спільному домі було різне, – каже Віра Дмитрівна. – Однак, ми, ті, хто віддав кооперації багато років життя, не вміємо втікати від проблем, а намагаємося знайти щонайменші можливості, аби вистояти у непростий час.

Справжньою берегинею Віра Дмитрівна є вдома. Адже, попри насичений графік, вона встигає і у господарстві лад дати, і смачненьким рідних порадувати, і стареньких батьків, які чекають свою донечку на рідній Радехівщині провідати... Раніше, каже Віра Петрук, дуже любила вишивати. Цьому мистецтву її навчила мама, вона ж уже своїх донечок. А ще, Віра Дмитрівна – дуже добра та турботлива бабуся. За кожного переживає її материнське серце, з кожним готова поділитися своїм теплом, захистити, підтримати.

Усі найкращі риси характеру тата й мами, і, звісно, мамин талант і любов до вишивки, перейняла і старша донечка Тетяна. Вона прийшла у кооперацію у 2006 році. Навчалася Тетяна Сергіївна за направленням у Львівській комерційній академії. Цей же заклад вищої освіти закінчила і її молодша сестричка Інна. Після закінчення навчання практику Тетяна проходила у «Торгово-роздрібному підприємстві». Сюди ж, під керівництвом мами, прийшла згодом працювати.

– Коли мама твій керівник на роботі – це зовсім не просто, хоч як кому б здавалося навпаки, – говорить Тетяна. – Адже до мене вдвічі більші вимоги, аніж до інших.

Однак, пані Тетяна намагається перейняти досвід старших колег. Багато чому навчила Тетяну Мащак колишній головний бухгалтер райспоживтовариства Марія Лук'яничук. Вона щедро ділилася професійним досвідом з усіма молодими спеціалістами. Зараз в обов'язки Тетяни Мащак входить робота із постачальниками.

Зі слів голови правління райспоживтовариства Лариси Циганюк, Тетяна професійно виконує свої обов'язки, вміє досить предметно, конструктивно вести переговори із постачальниками, контролювати розрахунки, аби не виникло жодних непередбачуваних ситуацій. А ще Лариса Петрівна каже, що її похресниця Тетянка – дуже хороша дитина своїх батьків. Вони можуть пишатися своїми доньками. Адже вони виростили хорошими людьми, яких поважають колеги та друзі.

У відомій усім пісні співається: «Без коріння саду не цвісти...». Родинне дерево Петруків потужне, щире і щедре. Окрім двох доньок мають ще трійко онуків.

І хто знає, можливо хтось із них також обере собі кооперативний шлях. Адже кооперація має великі перспективи і втілювати їх повинні молоді кадри.

Олена СОБКОВИЧ